

ΑΝΙΧΝΕΥΟΝΤΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΑΣ (ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ)

Δευτέρα 3 Φεβρουαρίου 2020

Διδάσκουσα: κα Αρχοντία Παπαδοπούλου

ΡΗΓΑΣ ΒΕΛΕΣΤΙΝΛΗΣ - ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ

Ρήγας Βελεστινλής

Ο Αντώνιος Κυριαζής – Ρήγας Βελεστινλής γεννήθηκε στο Βελεστίνο το 1757 (αρχαίες Φερές και από εκεί προέρχεται η επωνυμία του Φεραίος, την οποία εκείνος δεν χρησιμοποιούσε. Υπέγραφε με την επωνυμία του τοπωνυμίου του «Βελεστινλής»).

Ήταν γιος του εύπορου Γεωργίου Κυρατζή και της Μαρίας και είχε έναν αδελφό που έλαβε μέρος στην Επανάσταση.

Τα πρώτα του γράμματα έμαθε από ιερέα του Βελεστίνου. Αργότερα παρακολούθησε μαθήματα στην Ζαγορά του Πηλίου. Όταν τελείωσε την στοιχειώδη εκπαίδευση ο πατέρας του τον έστειλε στα Αμπελάκια για να συνεχίσει τις σπουδές του, επειδή ήταν πολύ έξυπνος και αγαπούσε τα γράμματα. Έγινε δάσκαλος και δίδασκε στον Κισσό Πηλίου.

Αναγκάστηκε όμως να φύγει από την περιοχή του σε ηλικία 20 χρονών, επειδή σκότωσε έναν τούρκο προεστό που του μίλησε περιφρονητικά. Πήγε στο Λιτόχωρο Ολύμπου, κοντά στο αρματωλό θείο του Σπύρο Ζήρα.

Από εκεί πέρασε στο Άγιον Όρος φιλοξενούμενος του ηγουμένου της Μονής Βατοπεδίου, Κοσμά. Εκεί γνώρισε και τον άγιο Νικόδημο Αγιορείτη. Εμπλούτισε και τις γνώσεις του στην βιβλιοθήκη της Αθωνιάδας Σχολής. Σύντομα τον κάλεσε στην Κων/πολη για σπουδές ο πρέσβης της Ρωσίας. Εκεί, γνώρισε τον πρίγκηπα Αλέξ. Υψηλάντη, Διερμηνέα του Σουλτάνου και παππού του Αλέξ. Υψηλάντη. Σπούδασε Γαλλικά, Ιταλικά και Γερμανικά και ακολούθησε τον Υψηλάντη στην Βλαχία που πήρε την θέση του Ηγεμόνα της. Διαφωνώντας μαζί του πήγε στο Βουκουρέστη γραμματέας του Ηγεμόνα Νικολάου Μαυρογένη, αδελφού του παππού της Μαντούς Μαυρογένους. Όταν ο Μαυρογένης αποκεφαλίστηκε από τους τούρκους ως υπαίτιος της ήττας τους κατά τον Ρωσοτουρκικό πόλεμο του 1790, έφυγε για την Βιέννη. Ήρθε σε επαφή και συνεργάστηκε με Έλληνες εμπόρους και φοιτητές. Στενοί συνεργάτες του ήταν οι Μακεδόνες τυπογράφοι αδελφοί Πούλιου από την Στάτισσα. Στο τυπογραφείο τους τύπωσε την Χάρτα, τις μεταφράσεις των φιλολογικών έργων, τις προκηρύξεις του και όλα του τα έργα.

Έκανε την Βιέννη κέντρο των επαναστατικών του κινήσεων, αν και ήταν η πρωτεύουσα του κυριότερου απολυταρχικού ευρωπαϊκού κράτους με μια πλήρως οργανωμένη αστυνομία και μυστικές υπηρεσίες. Επηρεάστηκε από τις Ιδέες του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού και είχε σκοπό την απελευθέρωση της ελληνικής και μικρασιατικού χώρου, καθώς και των Βαλκανίων από τους οθωμανούς, την ενοποίησή τους με πρωτεύουσα την Κων/πολη.

Ήθελε να φέρει σε επαφή τους Έλληνες με τον ευρωπαϊκό Διαφωτισμό και για τούτο μετέφραζε βιβλία στην δημοτική γλώσσα ξένων και τα προωθούσε στην Ελλάδα.

Επηρεασμένος από τις Αρχές της Γαλλικής Επανάστασης και ενθουσιασμένος από τον Ναπολέοντα είχε πιστέψει και θεωρούσε ότι αυτός θα βοηθούσε τους Έλληνες στην απελευθέρωσή τους. Μετά την υπογραφή της Ρωσοτουρκικής Συνθήκης Ειρήνης στο Ιάσιτο 1792, απογοητεύθηκε από τους Ρώσους και τις υποσχέσεις τους και στράφηκε στην Γαλλία. Σύμφωνα με την αφήγηση του Χρ. Περραιβού ο Ρήγας είχε συστήσει επαναστατική ομάδα όπου συμμετείχε και ο ίδιος. Ήταν φλογερός επαναστάτης και προσπαθούσε να εξεγείρει τους συμπατριώτες του με μια ομάδα το ίδιο φλογερών νέων. Ο Θούριος εκεί αποσκοπούσε. Να οδηγήσει τους Έλληνες στην επανάσταση.

Η αρτιότατα οργανωμένη αυστριακή αστυνομία γνώριζε τις κινήσεις του Ρήγα και τις διασυνδέσεις του με τους Γάλλους, που εθεωρούντο επικίνδυνοι από την απολυταρχική Αυστρία, λόγω της Επανάστασής τους. Ο Ρήγας επειδή γνώριζε το γεγονός ετοιμαζόταν να ζητήσει προστασία από τον Γάλλο πρόξενο, αλλά δεν πρόλαβε.

Έφυγε από την Βιέννη και έφθασε στην Τεργέστη με σκοπό να πάει Βενετία για να συναντήσει τον Ναπολέοντα. Από την Βιέννη είχε στείλει έντυπα με το Επαναστατικό Μανιφέστο και την Προκήρυξη στην Τεργέστη στον συνεργάτη του Ρήγα Αντώνιο Νιώτη για να τα παραλάβει ο ίδιος με τον Χριστόφορο Περραιβό και να διανεμηθούν στην Ελλάδα. Η επιστολή του Ρήγα που απευθυνόταν στον σύντροφό του Αντώνιο Κορωνιό για την διαδικασία παραλαβής των εντύπων ανοίχτηκε από τον Δημήτρη Οικονόμου, εμπορικό συνεργάτη του Κορωνιού. Ο Οικονόμου, μέλος και αυτός των συντρόφων του Ρήγα, τον πρόδωσε στον διοικητή αστυνομίας της Τεργέστης. Αυτός ενημέρωσε τον κυβερνήτη της πόλης. Ο Ρήγας συνελήφθη στο δωμάτιο του παραλιακού ξενοδοχείου «Βασιλικόν» όπου διέμενε με τον Χριστόφορο Περραιβό, στις 19 Δεκεμβρίου 1797. Είχε σκοπό αργά εκείνη την νύκτα να πάει για προστασία στον Γάλλο πρέσβη. Δύο αστυνομικοί εισέβαλαν στο δωμάτιο και αφού τους ενημέρωσαν ότι βρίσκονται υπό κράτηση τους άφησαν μόνους με φρουρά απ' έξω. Τότε πέταξαν από το παράθυρο στην θάλασσα επιστολές και τεκμήρια με ονόματα εμπόρων και άλλων Ελλήνων που τους βοηθούσαν στην διακίνηση των προκηρυσξιών τους. Κατά την 10ωρη ανάκριση ο Ρήγας ανέλαβε όλη την ευθύνη και ο Περραιβός αφέθηκε ελεύθερος.

Στις 30 Δεκεμβρίου αποπειράθηκε να αυτοκτονήσει. Κατά την νοσηλεία του έστειλε μυστικά επιστολή στον Γάλλο πρέσβη και ζητούσε προστασία, που δεν έλαβε λόγω καθυστέρησης των ενεργειών του πρέσβη.

Ακολούθως, ο Ρήγας υποβλήθηκε σε φρικτή ανάκριση που διήρκεσε περίπου ένα 10ήμερο. Μόλις ολοκληρώθηκε οδηγήθηκε σιδηροδέσμιος στη Βιέννη, κατόπιν εντολής του αστυνομικού διοικητή της. Πολλοί επιφανείς φίλοι του ζήτησαν από τον Σουλτάνο Σελήμ Γ΄ να τον ελευθερώσει, αλλά οι συμβουλές των εχθρών του ότι θα κινήσει τους Έλληνες σε επανάσταση έπεισαν τον Σουλτάνο. Την απελευθέρωσή του είχε ζητήσει και ο Πασάς του Βιδινίου Οσμάν Πασβάνογλου.

Κατόπιν οδηγήθηκε στη Βιέννη, Στις 14 Φεβρουαρίου 1798, μεταφέρθηκε στο παλαιό μοναστήρι των Καρμελιτών και έδρα τότε της αυστριακής αστυνομίας στην Βιέννη και άρχισαν τις ανακρίσεις μαζί με τους υπόλοιπους συντρόφους του, που είχαν εν τω μεταξύ συλληφθεί.

Οι αυστριακοί τους παρέδωσαν στις 10 Μαΐου 1798 στους τούρκους του Βελιγραδίου και φυλακίστηκαν στον Πύργο Νεμπόισα, παραποτάμιο φρούριο του Βελιγραδίου. Εκεί αφού τους βασάνισαν φρικτά τους στραγγάλισαν στις 24 Ιουνίου 1798 και τους πέταξαν στο ποτάμι, λέγοντας ότι προσπάθησαν να δραπετεύσουν και πνίγηκαν. Αυτό έγινε επειδή οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις είχαν ζητήσει από τον Σουλτάνο να μην τους θανατώσει και αυτός είχε δώσει εντολή να τους σκοτώσουν χωρίς δίκη.

Η Υψηλή Πύλη ήθελε οπωσδήποτε να εξοντώσει τον Ρήγα και τους συντρόφους του επειδή τον θεωρούσαν συνεργάτη του Ναπολέοντα αφ' ενός και του Πασά του Βιδινίου αφ' ετέρου, που είχε ήδη δείξει τάσεις ανεξαρτησίας και ανυπακοής στην Υψηλή Πύλη.

Οι επτά σύντροφοι του Ρήγα:

Αργέντης Ευστράτιος: ετών 31, από τη Χίο - έμπορος

Γεωργίου Τουρούντζιας Θεοχάρης: ετών 22 χρονών, από την Σιάτιστα - έμπορος

Εμμανουήλ Ιωάννης: ετών 24 από τη Καστοριά - φοιτητής Ιατρικής

Εμμανουήλ Παναγιώτης: ετών 22, αδερφός του Ιωάννη - υπάλληλος

Καρατζάς Ιωάννης: ετών 31 χρονών, από την Λευκωσία - λόγιος

Κορωνιός Αντώνιος: ετών 27, από τη Χίο - λόγιος και έμπορος

Νικολίδης Δημήτριος ετών 32, από τα Γιάννενα - ιατρός,

Έργα του

Φυσικής Απάνθισμα, Βιέννη 1790

Σχολείον των ντελικάτων Εραστών, Βιέννη 1790

Στρατιωτικόν Εγκόλπιον.

Επιπεδογραφία της Κωνσταντινουπόλεως, Βιέννη, 1796,

Χαλκογραφία του Μεγάλου Αλεξάνδρου, Βιέννη, 1797

Νέα Χάρτα της Βλαχίας και μέρους της Τρανσυλβανίας, Βιέννη, 1797.

Γενική Χάρτα της Μολδαβίας, Βιέννη 1797.

Χάρτα της Ελλάδος, Βιέννη 1797,

Ηθικός Τρίπους, Βιέννη 1797.

Νέος Ανάχαρσις, μετάφραση, Βιέννη 1797.

Νέα Πολιτική Διοίκησις των κατοίκων της Ρούμελης, της Μικράς Ασίας, των Μεσογείων νήσων και της Βλαχομπογδανίας, Βιέννη 1797.

Επαναστατική Προκήρυξις Υπέρ των νόμων και της πατρίδος

Τα Δίκαια του ανθρώπου σε 35 άρθρα

Το Σύνταγμα της Ελληνικής Δημοκρατίας, σε 124 άρθρα

Θούριος.

2007: Τα ολοκληρωμένα ΑΠΑΝΤΑ του Ρήγα επανεκδόθηκαν για πρώτη φορά με ευρετήρια και σχόλια με την επιμέλεια του Δρ. Δημητρίου Καραμπερόπουλου από την Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα και σε ψηφιακό δίσκο (CD-ROM)το.

Αλέξανδρος και Δημήτριος Υψηλάντης

Γονείς τους ήταν ο Φαναριώτης Ηγεμόνας της Μολδοβλαχίας Κωνσταντίνος Υψηλάντης, γόνος της πλούσιας, ισχυρής, παλαιάς αριστοκρατικής οικογένειας των Υψηλάντηδων και και της Ελισάβετ Βακαρέσκου. Ο πρωτότοκος γιος των οκτώ αδελφών του.

Κατάγονταν από την Τραπεζούντα. Το 1655 ο Αντίοχος Υψηλάντης εγκαταστάθηκε στην Κωνσταντινούπολη.

Ο πρίγκιπας **Αλέξανδρος Υψηλάντης** γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη στις 12 Δεκεμβρίου 1792. Ήταν στρατιωτικός, λόγιος και αρχηγός της Φιλικής Εταιρείας. Ήταν άδολος, ευγενής, μελαγχολικός, ονειροπόλος, φλογερός πατριώτης, ευσυγκίνητος και ενθουσιώδης γεγονός που τον παρέσυρε πολλές φορές σε λανθασμένες εκτιμήσεις. Μυστονική δυστροφία

Το 1810, κατατάχθηκε ανθυπίαρχος των εφίππων σωματοφυλάκων του Τσάρου Αλέξανδρου Α΄. Ήταν 21 ετών όταν διακρίθηκε στους πολέμους κατά του Ναπολέοντα και στις 27 Αυγούστου 1813 έχασε το δεξί του χέρι στην μάχη Δρέσδης. Το 1814-1815, υποστράτηγος, συμμετείχε ως μέλος της τσαρικής ακολουθίας στο Συνέδριο της Βιέννης.

Σκοπός της ζωής του: Η απελευθέρωση των Ελλήνων.

Μετά την άρνηση του Καποδίστρια να αναλάβει την αρχηγία της Φιλικής Εταιρείας, οι Φιλικοί στράφηκαν στον Αλ. Υψηλάντη. Ο Ξάνθος, με την μεσολάβηση του υπαλλήλου του Καποδίστρια Κωνσταντίνου Καντιώτη, ζήτησε από τον εξάδελφο του Αλ. Υψηλάντη, Ιωάννη Μάνο, να τον συναντήσει. Στις 15 Απριλίου 1820 έγινε η συνάντηση και ο Α. Υψηλάντης έθεσε άμεσα τον εαυτό του στην υπηρεσία των Ελλήνων, αν και ήταν ακατατόπιστος τόσο στα ελληνικά όσο και στα διεθνή ζητήματα, επειδή δεν ήταν πολιτικός.

Μυείται άμεσα στην Φιλική, δίνει τον όρκο και ορίζεται Γενικός Επίτροπος της Αρχής με το ψευδώνυμο «Καλός» και την κρυπτογραφική υπογραφή «α.ρ.».

Διατήρησε και ενίσχυσε τον θεσμό των Εφορειών δίδοντας νέες οδηγίες για πληρέστερη εποπτεία στην επιλογή και επιτήρηση των μελών, στη βοήθεια των αδυνάτων και στον τρόπο εισδοχής των προσήλυτων. Απέστειλε στις εφορείες έντυπα γραμμάτια με την υπογραφή του για συγκέντρωση χρημάτων από τους ομογενείς.

Απαγόρευσε την χρήση των δημοσίων χρημάτων χωρίς διαταγή του. Άρχισε αλληλογραφία με τα επιφανέστερα πνευματικά μέλη της Εταιρείας υπενθυμίζοντάς τους τα καθήκοντα τους,, τους προέτρεπε

να δημιουργήσουν νέες εφορίες και να συγκεντρώνουν χρήματα. Οι ουσιαστικότεροι παράγοντες της Φιλικής ήταν εφορίες και οι «απόστολοι» – μνητές στην Φιλική

Ίδρυσε την "Φιλόγενη Κάσσα" της Μόσχας, και κεντρικό ταμείο στην Κωνσταντινούπολη.

Τέλη του 1820, ο αδελφός του Νικόλαος Υψηλάντης συντάσσει στρατιωτικό οργανισμό για την οργάνωση εθελοντικού στρατού. Θα αποτελούνταν από χιλιαρχίες και οι αξιωματικοί θα ήταν: πεντηκόνταρχοι, εκατόνταρχοι, ταγματάρχες, χιλίαρχοι και πολέμαρχοι.

Δημιούργησε Σημαία με τρία χρώματα: άσπρο μαύρο και κόκκινο. Η σημαία ξηράς έφερε στη μία πλευρά τον φοίνικα μέσα σε φλόγες και τον "ακτινοβόλο παντόπτη οφθαλμό" με την επιγραφή «εκ της τέφρας αναγεννώμαι», στη δε άλλη, τον αρχαίο ελληνικό σταυρό (ισόκερο), μέσα σε δάφνινο στεφάνι και κάτω την επιγραφή «Εν τούτω τω σημείω νικά».

Με την έναρξη της Επανάστασης στις Ηγεμονίες, εκποίησε μεγάλο μέρος της οικογενειακής περιουσίας του. Τα 5.000.000 γρόσια που έλαβε τα διέθεσε για τις πολεμικές ανάγκες.

Σύμφωνα με το σχέδιο του Υψηλάντη η Επανάσταση θα ξεκινούσε από τις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες και με σύγχρονη επίθεση στην Κων\πολη, με την πυρπόληση του τουρκικού στόλου στο λιμάνι, που είχε ως στόχο την δολοφονία του Σουλτάνου καθώς θα έσπευδε στον τόπο του συμβάντος. Το σχέδιο αυτό είχε την ονομασία «Μερικόν σχέδιον της Κων\πόλεως Αλεξάνδρου Υψηλάντου.

Επελέγη για την Επανάσταση η περιοχή της Μολδοβλαχίας - των Παραδουνάβιων Ηγεμονιών, επειδή:

Μετά από συνεννοήσεις των Φιλικών με τους τοπικούς μνημένους οπλαρχηγούς (Γιωργάκης Νικολάου - Ολύμπιος, , από τον Όλυμπο, Σάββας Καμινάρης, - Πάτμιος, Γιάννη Φαρμάκης από το Μπλάτσι κ.ά).θα δημιουργούνταν ταραχές

Απαγορευόταν η παραμονή τουρκικού στρατού στις Ηγεμονίες,

Από το 1709 οι τοπικοί άρχοντες ήταν Έλληνες Φαναριώτες.

Υπήρχαν πολλοί Έλληνες

Ο Υψηλάντης εκδίδει επαναστατική προκήρυξη Ανεξαρτησίας με τον τίτλο «Μάχου υπέρ πίστεως και πατρίδος», περνάει τον ποταμό Προύθο στις 22 Φεβρουαρίου 1821 και υψώνει την σημαία της Επανάστασης στο Ιάσιο της Μολδοβλαχίας.

26 Φεβρουαρίου 1821 στο ναό των Τριών Ιεραρχών τελείται δοξολογία, και ο Μητροπολίτης Βενιαμίν ευλογεί την Σημαία σημαία και παραδίδει το ξίφος στον Αλέξανδρο Υψηλάντη.

Ακολουθεί έρανος για την συγκέντρωση 1.000.000 γροσίων.

Δημιούργησε στρατιωτικό σώμα

Το πρώτο τμήμα του Πυροβολικού με δύο πυροβόλα υπό τις διαταγές του Γάλλου συνταγματάρχη Olivier Voutier.

Εθελοντές από ολόκληρη την Ευρώπη καταφθάνουν στη Μολδαβία για να καταταχθούν.

Συγκροτεί τον Ιερό Λόχο από 500 φοιτητές των ευρωπαϊκών Παν/μίων.

4 Μαρτίου οι Έλληνες ναυτικοί κυριεύουν και εξοπλίζουν 15 πλοία,

17 Μαρτίου ο Υψηλάντης υψώνει την Σημαία στο Βουκουρέστι.

Αντιμετωπίζει το στρατό τριών πασάδων: Γαλάτσι, Δραγατσάνι, Σλατίνα, Σκουλένι και το Σέκο (Γεωργάκης Ολύμπιος και Ιωάννης Φαρμάκης).

7 Ιουνίου 1821: Μάχη του Δραγατσανίου: Ο στρατός του Υψηλάντη καταστράφηκε . Υποχώρηση προς τα αυστριακά σύνορα.

Λόγοι αποτυχίας: έλλειψη αξιόμαχων δυνάμεων, στην άρνηση του ηγέτη των Βλάχων Θεόδωρου Βλαδιμιρέσκου να τον συνδράμει οικονομικά και στρατιωτικά αφορισμό του Υψηλάντη από τον Πατριάρχη Γρηγόριο Ε', κατόπιν πιέσεων της Υψηλής Πύλης για σφαγές των Χριστιανών σε αντίποινα.

Ο Υψηλάντης παραδόθηκε στους Αυστριακούς, φυλακίστηκε και απελευθερώθηκε στις 24 Νοεμβρίου 1827.

Δύο μήνες μετά την αποφυλάκισή του στις 19/ 31 Ιανουαρίου 1828 πέθανε σε συνθήκες ακραίας φτώχειας στη Βιέννη.

Η τελευταία του επιθυμία ήταν η καρδιά του να σταλεί στην Ελλάδα. Η επιθυμία πραγματοποιήθηκε από το Γεώργιο Λασσάνη και τώρα βρίσκεται στο Αμαλλείο Ορφανοτροφείο στην Αθήνα.

Ενταφιάστηκε στο νεκροταφείο του Αγ. Μάρκου της Βιέννης.

Στις 18 Φεβρουαρίου 1903 η οικογένειά του μετέφερε τα οστά του στο κάστρο Υψηλάντη-Σινά στην Rapoltenkirchen – Αυστρίας.

Τον Αύγουστο του 1964, μεταφέρθηκαν τελικά στην εκκλησία των Αγ. Ταξιαρχών στο Πεδίον του Άρεως στην Αθήνα.

Δημήτριος Υψηλάντης, δευτερότοκος γιος της οικογένειας. Γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 1794. Υπηρέτησε ως ήταν στρατιωτικός της επανάστασης του 1821. Αγνός και ανιδιοτελής πατριώτης.

Φοίτησε σε στρατιωτικές σχολές της Γαλλίας κατατάχθηκε στην αυτοκρατορική φρουρά του Τσάρου στην Πετρούπολη, φτάνοντας έως τον βαθμό του λοχαγού.

Το 1818 μυήθηκε στην Φιλική Εταιρεία. Από τον Οκτώβριο του 1820 και ως την έναρξη της Επανάστασης στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες υπηρετούσε στο Κίεβο ως υπασπιστής του στρατηγού Ργέφσκυ.

Με την έναρξη της επανάστασης αντιπροσώπευε τον αδελφό του, ως πληρεξούσιος του Γενικού επιτρόπου Αρχής στην Πελοπόννησο.

Ταξίδευσε στην Οδησό για να κάνει έρανο μεταξύ των Ελλήνων, ενώ παράλληλα δανείστηκε μεγάλο χρηματικό ποσό υποθηκεύοντας οικογενειακά κειμήλια για να αγοράσει όπλα.

Για να επιστρέψει στην Ελλάδα άλλαξε πολλές φορές σχέδια και πόλεις επειδή τον αναγνώριζαν διάφοροι και τον κοστέδιαν στην αυστριακή αστυνομία.

Ο Υψηλάντης είχε δύο εφοδιαστικά – διαβατήρια, ένα ρωσικό κι ένα γερμανικό, με το όνομα Αθανάσιος Στοστοπόπουλος Εικάζεται ότι οι αυστριακοί και ο Μέττερνιχ δεν τον εμπόδισαν να έρθει στην Ελλάδα για να αποδείξουν έμπρακτα την εμπλοκή της Ρωσίας σε επαναστάσεις κατά του Σουλτάνου. Έφθασε στην Ύδρα, 8/20 Ιουνίου φέρνοντας την σημαία της Επανάστασης, τα πληρεξούσια του αδελφού του με τα οποία διοριζόταν Πληρεξούσιος του Γενικού Επιτρόπου της Αρχής, τυπογραφείο και 300.000 γρόσια.

Στις 12 Ιουνίου εκδίδει την πρώτη επαναστατική προκήρυξή του για στρατολόγηση εθελοντών και εφοδιασμό.

Στις 19 Ιουνίου φθάνει στο Άστρος και μετά δύο ημέρες πάει στα Βέρβαινα για να συναντήσει τους προκρίτους. Αρχίζουν οι δυσaréσκειες. Ήδη από το Άστρος εκδηλώθηκε η πρώτη δυσφορία κατά του προσώπου του λόγω της συμπάθειάς του προς τους Παπαφλέσσα, Κολοκοτρώνη και Αναγνωσταρά.

1η Ιουλίου 1821 Είκοσι δύο οπλαρχηγοί αναγνώρισαν στα Τρίκορφα τον Υψηλάντη ως αρχιστράτηγο και του ζήτησαν να αναλάβει την αρχηγία της πολιορκίας της Τριπολιτσάς. Είχε ήδη διαφωνήσει με τους προκρίτους για την οργάνωση και διοίκηση των πολιτικών και στρατιωτικών πραγμάτων.

Τελικά συνεργάστηκαν μαζί του , χωρίς να τον αναγνωρίσουν ως αρχιστράτηγο. Βελτίωσε οργανώνοντας τα ελληνικά στρατιωτικά σώματα. Η θέση του δυσχέρανε μετά την καταστροφή στο Δραγατσάνι γενικός διοικητής της πολιορκίας της Τριπολιτσάς και.

13 Σεπτεμβρίου 1821 φεύγει για τον Κορινθιακό κόλπο επειδή τουρκικά στρατεύματα απειλούν να αποβιβαστούν. Επιστρέφει στην Τριπολιτσά μετά την άλωσή της για να αποκαταστήσει την τάξη, την καθαριότητα της πόλης, προστασία τούρκων αιχμαλώτων κλπ.

. Έλαβε μέτρα για την ίση διανομή των λαφύρων εν όψει της πολιορκίας του Ναυπλίου. Οι συγκεντρωμένοι στο Άργος πολιτικοί τον συκοφαντούσαν.

Σεπτέμβριος – Οκτώβριος: πρωτοβουλίες του για συγκρότηση Εθνικής Συνέλευσης. Με την συμπράξη των στρατιωτικών δέχθηκε να γίνει Πρόεδρος της Πελοποννησιακής Γερουσίας.

11 Δεκεμβρίου έφυγε για την πολιορκία της Κορίνθου.

20 Δεκεμβρίου 1821: άρχισε τις εργασίες της η Α' Εθνική Συνέλευση.

15 Ιανουαρίου 1822: εκλέχθηκε πρόεδρος του Βουλευτικού. Ήρθε σε σύγκρουση με τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο.

Β' Εθνοσυνέλευση Μάρτιος–Απρίλιος 1823: ο Υψηλάντης δεν υποχώρησε στις πιέσεις των προκρίτων να μονοπωλήσουν την εξουσία και η στάση του ενίσχυσε το κύρος του. Θέλησε να λειτουργήσει καταναστικά μεταξύ των αντιμαχομένων στον Εμφύλιο. Ξεχώρισε στη μάχη των Μύλων (κοντά στο Άργος) όπου διορίστηκε αρχηγός των ελληνικών δυνάμεων και χάρη στη γενναιότητά του απέκρουσε τον Ιμπραήμ.

12ης Απριλίου 1826: Γ' Εθνοσυνέλευση Επιδαύρου Αντιτάχθηκε σθεναρά στην απόφαση της να τεθεί η Ελλάδα υπό αγγλική προστασία. Με την επιστολή του διαμαρτυρήθηκε έντονα για την απόφαση αυτή και η Εθνοσυνέλευση την ίδια μέρα τον απέκλεισε «από κάθε πολιτικόν και στρατιωτικόν υπούργημα», επειδή «καθυβρίζει αυθαδώς τους νομίμους πληρεξουσίου του έθνους».

Τον Μάρτιο του 1827 η ίδια Εθνοσυνέλευση που συνεχίστηκε στην Τροιζήνα αναγνωρίζουσα το βαρύντο σφάλμα της, τον αποκατέστησε.

Ο Ιωάννης Καποδίστριας τον διόρισε στρατάρχη του στρατού Ξηράς. Ανέλαβε την οργάνωση και την μετατροπή του σε τακτικό στρατό με βάση τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Ο Κυβερνήτης του ανέθεσε την αρχηγία του στρατού της Ανατολικής Ελλάδας.

Οκτώβριος 1828: Στρατάρχης των έξι χιλιαρχιών που είχαν συγκροτηθεί. Νικηφόρες επιχειρήσεις κατά των τούρκων στην Βοιωτία.

12 Σεπτεμβρίου 1829: Μάχη της Πέτρας: Νίκησε τους τούρκους στην τελευταία μάχη του Αγώνα.

Ο Αυγουστίνος Καποδίστριας πέτυχε την απομάκρυνση του Υψηλάντη για να διευθύνει το στρατό της Ρούμελης.

Ο Υψηλάντης θεωρούσε υπεύθυνο τον Καποδίστρια για την παραίτηση από τον ελληνικό Θρόνο του Λεοπόλδου του Σαξ Κόμπουργκ, πριν καν αναλάβει.

31 Μαρτίου 1832 επιτροπή αποτελούμενη από στρατιωτικούς παρουσιάστηκε στη Γερουσία ζητώντας να μπει και ο Δημήτριος Υψηλάντης στην Διοικητική Επιτροπή.

2 Απριλίου 1832: η Γερουσία ψήφισε νέα Διοικητική Επιτροπή με τον Δ. Υψηλάντη να είναι ένα από τα μέλη της.

5 Αυγούστου 1832: Απεβίωσε στο Ναύπλιο.

Έλαβε μέρος στην πολιορκία του Ναυπλίου και Άργους, στην εκστρατεία εναντίον της Αθήνας, στη μάχη των Δερβενακίων, στη μάχη στους Μύλους της Λέρνης και στην μάχη στην Πέτρα της Βοιωτίας.

Ο Δημήτριος Υψηλάντης θα παντρευόταν την Μαντώ Μαυρογένους όμως με τα τεχνάσματα του Ιωάννης Κωλέττη, αθέτησε την υπόσχεση που της είχε δώσει.

Κατά την διάρκεια της Επανάστασης, η μητέρα των Υψηλάντιδων, Ελισάβετ, πρόσφερε στον Αγώνα πέντε αγόρια τους: Αλέξανδρο, Νικόλαο, Δημήτριο και Γεώργιο, με την κόρη της Μαρία διέθεσαν στον Αγώνα και όλα τα χρήματα και τα κοσμήματά τους. Εκποίησαν όσα ακίνητα είχαν απομείνει από την εκποίηση που είχαν ήδη κάνει οι γιοι της και από τις δημεύσεις της Υψηλής Πύλης. Έζησαν σε μεγάλη φτώχεια.

Όταν πέθανε ο Δημήτριος Υψηλάντης, η προσωρινή ελληνική κυβέρνηση διά του Προέδρου της Εθνοσυνέλευσης Πανούτσου Νοταρά ανήγγειλε με επιστολή το θάνατό του στην Ελισάβετ, που βρισκόταν στην Βέλγικα Κόσνιτσα της σημερινής Κροατίας. Η Ελισάβετ απάντησε ότι οι δύο γιοι της άκουσαν τη φωνή της πászχουσας πατρίδος, και κατά χρέος έτρεξαν κοντά της.